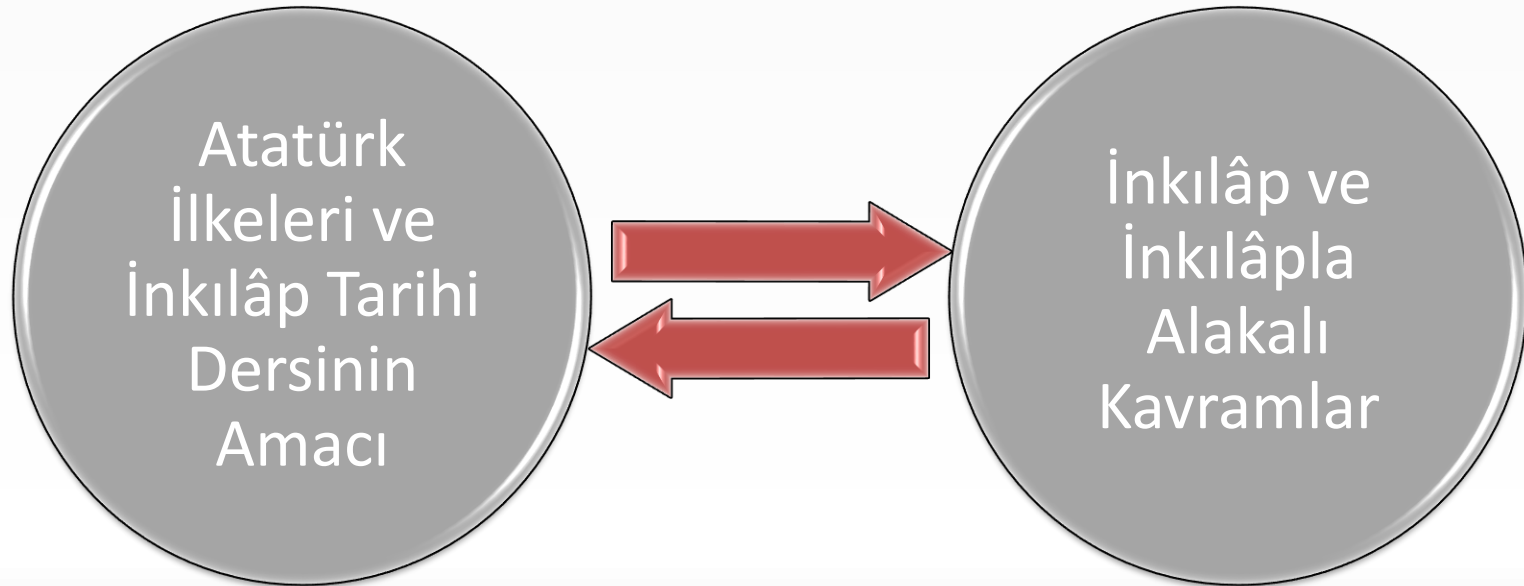

DERSİN AMACI VE KAVRAMLAR

I. Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi

Dersinin Amacı

Devletlerarası dış politikada; askerî, siyasî, ilmî, kültürel ve ekonomik alanlarda yeterli ve kuvvetli olmak büyük önem taşımaktadır. Devletlerarası münasebetlerde dostluk değil, menfaat söz konusudur.

1918-1923 yılları arasındaki istiklâl mücadelesi Türklerin tarihte yaptığı istiklâl mücadelelerinin sonuncusudur. Bu noktadan hareketle gelecekte yeni bir istila ile karşılaşmamak ve Türk milletinin geçmişte yaşadığı zorlukları yeni nesillere aktarmak adına bu ders önemlidir. Millî mücadele ve Türk inkılâbı olaylarının her Türk tarafından bilinmesi ise zarureten öte bir mecburiyetidir.

II.İnkılâp ve İnkılâpla Alakalı Kavramlar

Toplumların yaşantılarını, devletlerin şekil kazanmalarını, tarihteki milletlerarası siyasî olaylar tek başına belirlemez. İnsan varlığını ilgilendiren esas unsur, dünya çapındaki büyük sosyal hadiselerdir. Sosyal olayların en büyüğü ise inkılâphareketleridir.

Hatta bazı inkılâp hareketleri dünyanın en büyük siyasî ve askerî olaylarından daha etkili olmuştur. Nitekim Fransız İnkılâbı, sonuçları itibarıyla bu gün hâlâ yer yüzünün büyük bir kısmında etkisini devam ettirmektedir. Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen Türk İnkılâbı ise, bilhassa esir milletler üzerindeki etkileri inkâr edilemeyecek kadar büyük bir gerçektir. İnkılap ve inkılapla yakından ilgili olan kavramları tanımlayacak olursak;

1.İnkılâp

Geniş manada inkılâp; bir milletin sahip olduğu siyasî, sosyal, askerî alanlardaki kurumların devlet eliyle, makul ve ölçülü metotlarla köklü bir şekilde değıştirilerek yenileştirilmesidir.

İnkılâplar sanayi inkılâbı, bilim inkılâbı, kültür inkılâbı ve sosyal inkılâplar gibi çeşitli alanlarda olabilir. Bu yüzden Atatürk'ün milletimizin hayatının devamında getirdiğı değışiklikler inkılâp olarak kabul edilir.

Atatürk diyor ki; "Türk inkılâbı nedir? Bu inkılâp ilk bakışta ima ettiği ihtilâl manasından başka, ondan daha geniş bir değişikliği ifade etmektedir. Bu günkü devletimizin şekli, asırlardan beri gelen eski şekilleri bertaraf eden en mütekamil tarz olmuştur"

"Uçurumun kenarında yıkık bir ülke... Türlü düşmanlarla kanlı boğuşmalar... Yıllarca süren savaş..."

Ondan sonra, içerde ve dışarıda saygı ile tanınan yeni toplum, yeni devlet ve unları başarmak için aralıksız inkılaplar... İşte Türk inkılâbının ksa bir ifadesi'.

İnkılâbın gerçekleşmesi için bazı şartların bir araya gelmesi lazımdır.

Toplumun karşı karşıya kaldığı idarî, adlî, sosyal ve ekonomik buhranlar.

Fikir hayatının gelişme göstermesi ve inkılâbı hazırlayıcı eserlerin verilmesi.

Lider ve kadro teşekkülü.

Tertip, disiplin, plan ve program.

Birbirlerine benzeyen yönleri olsa da tarihte hiçbir olay diğnerinin aynısı değildir. Bu açıdan Türk ve Fransız inkılâplarını mukayese etmek yerinde olacaktır.

Fransız İnkılâbı'nın öncesinde uzun bir isyan ve ihtilaller serisi vardır. Yüzyıllık bir süre sonunda Fransa'daki hadise inkılâp haline gelmiştir. Türk İnkılâbı'nda ise isyan ve ihtilâl evresi yoktur. Türk İnkılâbı'nda doğrudan inkılâba geiş vardır.

Fransız İnkılâbı kendi devleti içinde doğmuş, kendi yönetimine karşı gerçekleştirilmiştir. Türk İnkılâbı'nın başlangıç noktası ise, istilacılara karşı bir millî mücadele hareketidir.

Fransız İnkılâbı'nın evvelinde ÷lkede bir fikrî hazırlık mevcut olup, hareket fiilen tabandan tavana doğru gelişme göstermiştir. Türk İnkılâbı'nı ise başta Mustafa Kemal olmak üzere üstteki yönetici kadro tavandan tabana doğru gerçekleştirmiştir.

Fransız İnkılâbı ÷lkedeki burjuvaların başlattığı ve başardığı bir harekettir. Türk İnkılâbı ise, herhangi bir sınıfa mâl edilemez.

Türk İnkılâbı, Fransız İnkılâbı gibi uzun ve kanlı hadiseleri kapsamaz. Fransız İnkılâp hareketinde giyotin bir sembol iken Türk İnkılâbı'nda kanlı olaylar yoktur.

2. İhtilâl

Kavram olarak ihtilâl, bir devletin siyasî teşkilatını, kanunî şekillere hiç uymadan değiştirmek üzere zor kullanılarak yapılan geniş bir halk harekettir. İhtilâl, inkılâbın bir evresidir ve zor kullanılarak yapılan halk hareketi olup, yıkılan düzenin yerine yeni bir düzenin kurulması aşamasını kapsamaz. İhtilâl, mevcut müesseselerin yıkımını, inkılâp ise yeniden müesseseleşmeyi ifade eder.

Zaman zaman ihtilâl ve inkılâp kavramlarının yerine kullanılan “*devrim*” kelimesi “*devirmek*” fiil kökünden türetilmiş olup, daha çok ihtilâl anlamındadır. Burada inkılâp kavramı yok farz edilmiştir.

3. İsyân

Sözlük manası olarak itaatsizlik, emre boyun eğmemek, ayaklanmak demektir. Kavram olarak ise; toplum içinde belirli bir grubun veya herhangi bir teşkilatın sınırlı amacını gerçekleştirmek üzere devlete karşı başkaldırmasıdır.

İsyân gelişme gösterebilirse ihtilale, ihtilâl gelişme gösterebilirse inkılâba dönüşebilir. Fransız İnkılâbı'nda böyle olmuştur.

Türk İnkılâbı'nda durum farklıdır; isyan ve ihtilâl safhası yoktur. Bizde ne devlete karşı başkaldırma olayı, ne de mevcut düzene karşı halk hareketi olmuştur. Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının hareketi, elden çıkmış vatan topraklarını kurtarma ve yıkılmış bir devleti yeniden kurma amacını taşıyan bir harekettir.

4. Hükümet Darbesi

Adından da anlaşılacağı gibi mevcut iktidara karşı yapılan harekettir. Devletin emri altındaki resmi kuvvetlerden birinin, mesela ordunun, mevcut hükümeti devirip iktidarı ele alması demektir.

Hükümet darbeleri sadece iktidardaki kişileri değiştirir, toplumdaki sosyal, siyasî, ekonomik ve kültürel yapıya ilişmez. Osmanlı tarihindeki isyanların bazıları hükümet darbeleri ile son bulmuştur. Örnek olarak Patrona Halil, Kabakçı Mustafa İsyanı, Bab-ı Ali baskını gösterilebilir. Bu isyanlarda baştaki padişah ve üst yönetim kadrosu bertaraf edilmiş, fakat devletin temel yapısına müdahale edilmemiştir.

5. Reform (Islahat)

Fransızca bir kelime olan Reform, sözlük anlamı olarak düzeltme, iyileştirme, değiştirme, tashih etme mânâlarına gelmektedir. Bu kelimenin karşılığı olarak Osmanlı döneminde islahat sözcüğü kullanılmıştır.

Geniş manadaki reform ise; toplumun ihtiyaçlarına cevap vermeyen kurumları, bazı prensip ve şekil değişiklikleri koyarak çağın seviyesine göre yeniden düzenlemedir.

Bununla birlikte reform kelimesinin tarihî bir manası da vardır. XV. yüzyıl Avrupa'sında Katolik kilisesinin ağır dogmatik prensiplerine karşı başkaldırma hareketi "*Reform*" olarak adlandırılmıştır.

6. Tekâmül (Evrîm)

Arapça bir kelime olup, ilerleme, gelişme anlamına gelmektedir. Bir başka değişle, mevcut kurumun veya herhangi bir varlığın ideale doğru değişmesini ifade eder.

7. Rönesans

Kelime anlamı yeniden doğuş demektir. İlimde, sanatta, fikirde, edebiyatta yeniden doğuşu ifade eder. Tarihte Rönesans, XV. ve XVI. yüzyılda Avrupa kültüründe eski çağın şekil ve ruh değerlerini yeniden yaşatmaya yönelik harekete verilmiş addır.

8. Tanzimat

Bu kavram sadece bizde kullanılan ve tarihte bir devreyi ifade eden özel bir kelimedir. Düzenleme, düzene koyma, mevcut devlet düzenine çeki-düzen vermek demektir.

Osmanlı Devleti'nin 1839'da devlet düzenini sağlamak için ilan ettiği, mülkî, adlî, askerî ve sosyal alanlardaki yenilikleri içine alan fermanın adıdır. Bu tarihten sonraki devre, 1839-1876 yılları arası, "*Tanzimat Devri*" olarak anılmıştır.